

๒

องค์พระและสูญนิพพานในคัมภีร์ตรีนีสิงเห^๑

ณัฐธัญ มณีนรัตน์^๒ ชานปวีชช์ ทัดแก้ว^๓

บทคัดย่อ

การศึกษาวิชาเลขยันต์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวิชาไสยศาสตร์ในประเทศไทยนั้นมีมาช้านาน เลขยันต์มีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนแทบทุกชนชั้น ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากหนึ่งในวรรณคดีสำคัญเรื่อง **ขุนช้างขุนแผน** ที่แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับโครงสร้างการศึกษาวิชาไสยศาสตร์แบบโบราณ โดยกล่าวว่า ผู้ศึกษาเลขยันต์ควรได้ศึกษาคัมภีร์ลพพงเป็นอย่างแรก เริ่มต้นด้วยคัมภีร์ปถมัง จากนั้นจึงศึกษาคัมภีร์ลพพงสำคัญอีก ๔ เล่ม ทั้งนี้คัมภีร์ลพพงเป็นบาทฐานสำคัญต่อความเข้าใจระบบเลขยันต์ คัมภีร์ตรีนีสิงเหเป็นหนึ่งในจำนวนนั้น เนื้อหาในคัมภีร์อธิบายเกี่ยวกับเลข การแทนค่าตัวเลขและที่มาของตัวเลขต่าง ๆ การศึกษาคัมภีร์เล่มนี้ช่วยให้เข้าใจเลขที่ปรากฏในยันต์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ที่สำคัญคัมภีร์ตรีนีสิงเหมีการใช้ระบบตัวเลข เพื่อสร้างสัญลักษณ์บางอย่างใช้อธิบายแนวคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปรมัตถธรรมผ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นการศึกษารูปสัญลักษณ์ในคัมภีร์เล่มนี้ทำให้เห็นแนวคิดของคนโบราณที่มีต่อคำสอนที่ลึกซึ้ง เช่น เรื่องสูญญตาและนิพพานได้ แม้ว่าประโยชน์ขั้นพื้นฐานของการศึกษาเลขยันต์คือการคุ้มครองป้องกันอันตราย แต่ถ้าพิจารณาถึงโครงสร้างเนื้อหาและรูปสัญลักษณ์ต่าง ๆ ก็อาจเข้าถึงประโยชน์ที่มากกว่าคือสามารถเข้าใจหลักคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาผ่านสิ่งเหล่านั้นได้

คำสำคัญ : เลขยันต์, คัมภีร์ลพพง, ตรีนีสิงเห, รูปสัญลักษณ์

^๑ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทบัณฑิต เรื่อง “คัมภีร์ตรีนีสิงเห : การตรวจสอบชำระและบทบาทในสังคมไทย” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๒ นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๓ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำสาขาวิชาภาษาเอเชียใต้ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Buddha and Sunya Symbolic Figures in Trinisinghe

Natthan Maneeratana Chanwit Tudkeao

Abstract

The study of Yantra, which is a fundamental part of mysticism, has existed in Thailand for a long time. Yantra has played significant roles in the lives of Thai people of all classes, as evident in one of the most important literatures – *The Tale of Khun Chang Khun Phaen* – depicting elements of the structure and the study of mysticism in the past. It is said that studying the treatises of the erasable symbolic figures is the first stage of studying Yantra, beginning with Pathamung and followed by the other four major treatises, as they contain the essential basic knowledge of Yantra systems. Trinisinghe is one of these treatises: it contains the knowledge of numbers, ancient numeral systems, and mathematical notations. A study of Trinisinghe helps us to understand the symbolic figures in Thai Mandala. More importantly, Trinisinghe uses numeral systems to create symbolic figures for illustrating the profound ideas concerning Paramatthadhamma through mathematical methods. Consequently, studying the symbolic figures from this manuscript reveals the ancient beliefs about Buddhist teachings such as *Suññatā* and *Nibbāna*. Although the fundamental benefit of studying Yantra is protection against various kinds of danger, the content-related structures and the symbolic figures of Trinisinghe may help us gain greater benefit through the understanding of key Buddhist teachings.

Keywords : Yantra, the erasable symbolic figures treatises, Trinisinghe, symbolic figures